

**REPUBLIKA SLOVENIJA
USTAVNO SODIŠČE**

Številka: Up-2443/08-22

Datum: 7. 10. 2009

ODLOČBA

Ustavno sodišče je v postopku odločanja o ustavni pritožbi Franje Šilih in Ivana Šiliha, oba Slovenj Gradec, ki ju zastopa Bojan Grubar, odvetnik v Mariboru, na seji 7. oktobra 2009

odločilo:

1. Sodba Vrhovnega sodišča št. II Ips 449/2008 z dne 10. 7. 2008, sodba Višjega sodišča v Mariboru št. I Cp 2788/2006 z dne 15. 1. 2008 in sodba Okrožnega sodišča v Mariboru št. II P 817/2001 z dne 25. 8. 2006 se razveljavijo in se zadeva vrne Okrožnemu sodišču v Mariboru v novo odločanje.

2. Nasprotna udeleženka Splošna bolnišnica Slovenj Gradec sama nosi svoje stroške postopka z ustavno pritožbo.

Obrazložitev

A.

1. V pravnem postopku sta pritožnika (v pravdi tožnika) zahtevala povrnitev premoženjske in nepremoženjske škode, ki sta jo utrpela zaradi smrti sina. Tožbene zahtevke sta oprla na trditve o nevestnem in nestrokovnem zdravljenju druge toženke (zdravnice) ter o pomanjkljivi opremljenosti bolnišnice oziroma pomanjkljivi organizaciji dela v bolnišnici (ki je v postopku prva toženka). Sodišče prve stopnje je tožbene zahtevke zavrnilo. Na podlagi izvedenega dokaznega postopka je ocenilo, da drugi toženki ni mogoče očitati nevestnega zdravljenja, saj je ravnala kot dobra strokovnjakinja in v skladu z medicinsko doktrino, ter da ni podana vzročna zveza med zatrjevano zdravniško napako in nastalimi posledicami – škodo. Zavrnilo je tudi zahtevke zoper prvo toženko (bolnišnico). Ugotovilo je, da pritožnika nista dokazala odgovornosti zaradi neustrezne opremljenosti in organizacije dela bolnišnice oziroma da pri odzivu na poslabšanje zdravja sina in pri nadaljnjem ravnanju ni bilo nobene nepotrebne izgube časa, torej tudi ne z vidika nezadostne opremljenosti bolnišnice ali slabe organizacije dela. Zoper prvostopenjsko sodbo sta se pritožnika pritožila. Višje sodišče je njuno pritožbo zavrnilo in potrdilo sodbo sodišča prve stopnje. Pritrdilo je stališču sodišča prve stopnje, da pritožnika nista dokazala niti nedopustnega

ravnanja zdravnice niti vzročne zveze med zatrjevano zdravniško napako in zatrjevano škodo. Strinjalo se je tudi z oceno sodišča prve stopnje, da pritožnika nista podala konkretnih navedb in dokaznih predlogov v zvezi s trditvami o pomanjkljivi opremljenosti bolnišnice. Zoper drugostopenjsko sodbo sta pritožnika vložila revizijo, ki jo je Vrhovno sodišče zavrnilo. Izčrpno je obrazložilo teoretična izhodišča glede prekluzije navajanja dejstev in predlaganja dokazov ter njeno uporabo v konkretnem primeru. Pritrdilo je oceni nižjih sodišč, da zdravnici ni mogoče očitati nevestnega zdravljenja, saj je ravnala kot dobra strokovnjakinja in v skladu z medicinsko doktrino, ter da ni podana vzročna zveza, kar pomeni, da niso podani vsi elementi odškodninske odgovornosti. Strinjalo se je tudi z oceno nižjih sodišč glede neutemeljenosti zahtevkov zoper bolnišnico.

2. Pritožnika zatrjujeta kršitev pravic iz 14., 17., 22., 23. in 25. člena Ustave. Njun glavni očitak se nanaša na neupoštevanje dejstev in dokazov, ki so bili predlagani po prvem naroku za glavno obravnavo. Po mnenju pritožnikov je treba 286. člen Zakona o pravdnem postopku (Uradni list RS, št. 26/99 in nasl. – v nadaljevanju ZPP) razlagati zožujoče oziroma tako, da sodišče uporabo prekluzije navajanja dejstev in predlaganja dokazov omeji na ustavno še dopustno mero. Pritožnika sta prepričana, da bi sodišče moralo upoštevati dejstva in dokaze, ki so bili predlagani po prvem naroku za glavno obravnavo, saj bi bilo le tako mogoče ugotavljati materialno resnico (tj. vzroke in odgovornost za smrt njunega sina v bolnišnici). Sodišče bi torej moralo upoštevati njune navedbe, da zdravnica ni izpolnila pojasnilne dolžnosti. V zvezi z dokaznim predlogom za postavitve izvedenca medicinske stroke pritožnika poudarjata, da ta predlog niti ni pomenil novega dokaza v smislu 286. člena ZPP, temveč sta zaradi bistvenih razhajanj v mnenjih dotedanjih izvedencev ter zaradi dvoma v njihovo pravilnost pritožnika le predlagala, naj sodišče pridobi mnenje drugega izvedenca medicinske stroke. Sodišču očitata tudi neustrezno procesno aktivnost, predvsem nezadostno oziroma nepravilno materialno procesno vodstvo, kot ga opredeljuje 285. člen ZPP. V nadaljevanju pritožnika pojasnita zaplete pri izločitvah prvostopenjskih sodnikov, ki po njunem mnenju kažejo na kršitev pravice iz 22. člena Ustave. Nesprejemljiva se jima zdi obrazložitev razlogov za izločitev ene od prvostopenjskih sodnic. Prav tako nedopusten naj bi bil odziv predsednice Okrožnega sodišča v Mariboru na nadzorstveno pritožbo, saj naj bi v dopisu Ministrstvu za pravosodje podala subjektivno oceno o strokovnosti in pravilnosti zdravljenja pokojnega sina pritožnikov in s tem vplivala na meritorno odločitev razpravljajoče sodnice. Pritožnika sodišču tudi očitata, da je povsem po nepotrebnem prekinilo pravdni postopek do pravnomočnega končanja kazenskega postopka. S sklepom o prekinitvi naj bi sodišče prve stopnje kršilo pravico pritožnikov do sojenja v razumnem roku. Pritožnika še poudarjata, da je Evropsko sodišče za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP) s sodbo z dne 28. 6. 2007 razsodilo, da je Republika Slovenija kršila 2. člen Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 – v nadaljevanju EKČP), ker v primeru smrti njunega sina ni bil zagotovljen učinkovit in neodvisen sistem, ki bi omogočil ugotavljanje vzrokov in odgovornosti za smrt pacientov v zdravstveni oskrbi. Predlagata razveljavitev izpodbijanih sodb in vrnitev zadeve sodišču prve stopnje v novo sojenje.

3. Senat Ustavnega sodišča je s sklepom št. Up-2443/08 z dne 22. 5. 2009 ustavno pritožbo sprejel v obravnavo (v delu, v katerem se je nanašala na pravico do sojenja brez nepotrebnega odlašanja, je ustavno pritožbo zavrgel). V skladu s prvim

odstavkom 56. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – ur. p. b. – v nadaljevanju ZUstS) je Ustavno sodišče o tem obvestilo Vrhovno sodišče. V skladu z drugim odstavkom navedenega člena je ustavno pritožbo poslalo v odgovor nasprotnima strankama iz pravnega postopka. Obe sta na ustavno pritožbo odgovorili. V odgovorih pojasnita svoje stališče glede uporabe 286. člena ZPP v obravnavanem primeru. Menita, da je sodišče ravnalo povsem pravilno, ko ni upoštevalo prepozno navedenih dejstev in dokazov. Ena od nasprotnih udeleženk (tj. druga tožena stranka) še opozarja, da sta pritožnika na nepravilnosti v zvezi z izločitvijo dveh sodnic začela opozarjati šele v ustavni pritožbi, zato s temi navedbami ne moreta uspeti. Glede vpliva sodbe ESČP na postopek z ustavno pritožbo pa poudarja, da niti ni bila stranka postopka pred ESČP niti ni bila seznanjena z vsebino sodbe ESČP, zato bi upoštevanje navedb pritožnikov v zvezi s sodbo ESČP pomenilo kršitev njenih ustavnih pravic. Obe nasprotni udeleženci predlagata zavrnitev ustavne pritožbe. Prva tožena stranka (tj. Splošna bolnišnica Slovenj Gradec) tudi predlaga, naj Ustavno sodišče stroške postopka z ustavno pritožbo naloži v plačilo pritožnikoma.

4. Odgovora nasprotnih udeleženk sta bila poslana pritožnikoma, ki sta se na navedbe v odgovorih odzvala. Ponovno izražata svoje nestrinjanje s postopanjem sodišča, ki ni upoštevalo njunih navedb glede neizpolnitve pojasnilne dolžnosti ter dokaznega predloga za postavitve izvedenca medicinske stroke. Predlagata, naj Ustavno sodišče ugotovi, da so jima bile z izpodbijanimi sodbami kršene pravice iz 14., 17., 22., 23. in 25. člena Ustave.

B. – I.

Postopek pred ESČP

5. Tretji senat ESČP je s sodbo z dne 28. 6. 2007 razsodil, da je prišlo do kršitve procesnega vidika 2. člena EKČP, in hkrati zavrnil ugovor Vlade o neizčrpanju domačih pravnih sredstev. Iz obrazložitve izhaja, da procesna obveznost po 2. členu EKČP¹ od države terjaja, da zagotovi učinkovit in neodvisen sistem, ki omogoča ugotavljanje vzrokov in odgovornosti za smrt pacientov v zdravstveni oskrbi, in sicer tako v javnem kot v zasebnem sektorju. Obveznost države po 2. členu EKČP ni izpolnjena, če je varstvo po domačem pravu zagotovljeno le v teoriji; predvsem mora biti učinkovito zagotovljeno v praksi, kar vključuje tudi zahtevo po čimprejšnji preiskavi zadeve brez nepotrebne odlašanja. Kot je ugotovil senat, sta pritožnika imela možnost zahtevati kazensko preiskavo o dogodkih v zvezi s smrtjo njunega sina; imela sta tudi možnost vložiti civilno tožbo proti bolnišnici in vpletenim zdravstvenim delavcem. Zato po oceni senata državi ni mogoče očitati, da (na normativni ravni) ni zagotovila postopka, v katerem bi bilo mogoče ugotavljati kazensko in civilno odgovornost oseb, ki bi bile lahko odgovorne za smrt sina pritožnikov. Senat je nadalje poudaril, da je za presojo obravnavane zadeve treba preučiti, kako je bil postopek izpeljan v konkretnih okoliščinah. Opozoril je, da je čimprejšnji odziv nacionalnih organov v kontekstu 2. člena EKČP nujen za ohranitev javnega zaupanja in spoštovanje pravne države ter za preprečevanje videza dogovarjanja ali podpore nezakonitim dejanjem. Država mora svoj sodni sistem

¹ Prvi stavek 2. člena EKČP se glasi: "Pravica vsakogar do življenja je zavarovana z zakonom."

organizirati na takšen način, da lahko sodišča izpolnijo svoje obveznosti po tem členu. Glede na dejstvo, da postopek, uveden za razjasnitev očitka zdravniške malomarnosti po skoraj dvanajstih letih še vedno ni bil zaključen, senat ni mogel pritrditi oceni, da je bilo odločanje o vzroku in odgovornosti za smrt sina pritožnikov učinkovito. Zato je ugotovil kršitev procesnega vidika 2. člena EKČP. Pritožnikoma je iz naslova nepremoženjske škode prisodil znesek 7.540 EUR in 2.000 EUR za stroške.

6. Tudi Veliki senat ESČP je v sodbi z dne 9. 4. 2009 ugotovil kršitev procesnega vidika 2. člena EKČP. Ponovno je poudaril obveznost države, da v tovrstnih primerih zagotovi učinkovit in neodvisen sistem, ki omogoča ugotavljanje vzrokov in odgovornosti za smrt pacienta v zdravstveni oskrbi. Pri tem je opozoril, da ne gre za obveznost rezultata, temveč za zagotovitev (pravnih) sredstev. Na področju zdravniške odgovornosti je procesni obveznosti po 2. členu EKČP zadoščeno, če pravni sistem prizadetemu posamezniku zagotavlja sredstva v civilnem postopku (bodisi samostojno ali v kombinaciji s sredstvi v kazenskem postopku), na podlagi katerih lahko doseže ugotovitev odgovornosti zdravnika in primerno civilno zadoščenje, kot je plačilo odškodnine in/ali objava sodbe. V okviru tega varstva je bistvena zahteva po hitrem in primernem odzivu pristojnih organov.

7. Veliki senat je ob presoji konkretne zadeve pojasnil, da za izpolnitev procesne obveznosti države po 2. členu EKČP ni nujno, da je v tovrstnih primerih zagotovljen kazenski postopek. Kot bistveno je Veliki senat štel, da sta imela pritožnika sredstva v civilnem postopku, ki so jima omogočala, da se v kontradiktornem postopku ugotovi morebitna odgovornost zdravnikov ali bolnišnice ter v primeru ugotovljene odgovornosti prisodi primerno civilno zadoščenje. Veliki senat je povzel potek pravnega postopka, ki je bil sprožen 6. 7. 1995. Ocenil je, da odločitev o prekinitvi civilnega postopka do pravnomočno končanega kazenskega postopka sama po sebi ni bila nerazumna, saj je bilo dokazno gradivo iz kazenskega postopka lahko upoštevno za odločitev v civilnem sporu. Vendar to pristojnih organov ni odvezalo obveznosti, da zadevo čim prej raziščejo. Tako je pravno sodišče ostalo odgovorno za vodenje pravnega postopka in bi zato moralo pretehtati prednosti prekinitve na eni strani in zahtevo po hitrem postopanju na drugi. Kot je ugotovil Veliki senat, so bila izvedenska mnenja zbrana v kazenskem postopku in so bila na razpolago pravnemu sodišču, ko je nadaljevalo postopek. Zato dolgotrajnosti civilnega postopka od tedaj dalje ni mogoče upravičiti s sklicevanjem na posebno zapletenost zadeve. Ob upoštevanju vseh okoliščin konkretnega primera je Veliki senat ocenil, da pristojni nacionalni organi zahtevka pritožnikov, povezanega s smrtjo njunega sina, niso obravnavali s stopnjo skrbnosti, ki jo zahteva 2. člen EKČP. Zato je razsodil, da je prišlo do kršitve procesnega vidika 2. člena EKČP, in hkrati zavrnil ugovor Vlade o neizčrpanju pravnih sredstev v civilnem postopku. Glede na posebne okoliščine obravnavane zadeve in glede na razloge, ki so privedli do ugotovitve kršitve procesnega vidika 2. člena EKČP, je Veliki senat ocenil, da zadeve ni treba posebej presojati še z vidika zatrjevanje kršitve prvega odstavka 6. člena in 13. člena EKČP. Pritožnikoma je iz naslova nepremoženjske škode prisodil 7.540 EUR in 4.039 EUR za stroške postopka.

8. Kot izhaja iz obrazložitve ESČP, je obravnavana zadeva v več pogledih izjemna. K temu v prvi vrsti prispeva dejstvo, da gre za zadevo, povezano s smrtjo pacienta, ki se je zgodila v bolnišnični oskrbi. V tovrstnih primerih je država v okviru procesne

obveznosti po 2. členu EKČP dolžna zagotoviti učinkovit in neodvisen sistem, ki omogoča ugotavljanje vzrokov in odgovornosti za smrt pacienta v bolnišnični oskrbi. Pri tem je posebej poudarjena zahteva po hitrem in primernem odzivu pristojnih organov. Procesni vidik pravice do življenja namreč terja posebno skrbnost in ažurnost pristojnih organov, vse to z namenom, da se zagotovi učinkovita in neodvisna preiskava razlogov in odgovornosti za smrt pacienta v bolnišnični oskrbi. V tem kontekstu je ESČP tudi procesno predpostavko izčrpanosti pravnih sredstev presojalo širše in ni upoštevalo, da sta pritožnika 12. 9. 2008 vložila ustavno pritožbo, o kateri Ustavno sodišče pred odločitvijo ESČP še ni odločilo.

B. – II.

Pravdni postopek pred nacionalnimi sodišči

9. Postopek in predmet obravnave pred ESČP je treba razlikovati od konkretnega pravnega postopka, v katerem sta pritožnika uveljavljala odškodnino za duševne bolečine zaradi smrti njunega sina. V tem postopku sta pritožnika zahtevala varstvo vsebinskega vidika pravice do življenja.

10. V konkretnem pravnem postopku je treba spoštovati temeljna načela civilnega pravnega postopka (npr. načelo dispozitivnosti, razpravno načelo, načelo kontradiktornosti itd.), kot veljajo v vseh civilnih zadevah. Ta načela so namenjena zagotavljanju poštenega postopka in ravnovesja strank v postopku. Pravdni postopek se mora namreč voditi ob spoštovanju temeljne zahteve po enakopravnosti in procesnem ravnotežju strank ter spoštovanju njihove pravice, da se branijo pred vsemi procesnimi dejanji, ki lahko vplivajo na njihove pravice in interese.² Pravicam strank v pravnem postopku ustreza tudi odgovornost strank, da s svojim ravnanjem v postopku pripomorejo k uresničitvi teh pravic, prav tako pa h kakovosti sodnega varstva in pospešitvi postopka.³ V pravnem postopku ne gre le za zagotovitev procesnega ravnovesja med tožnikom in tožencem, pač pa je treba zagotoviti tudi ravnovesje oziroma ustrezno razporeditev bremen in odgovornosti med procesnim položajem sodišča in strank.⁴

11. Ustavno sodišče ima v tem postopku drugačna pooblastila, kot jih je imelo ESČP, ko je presojalo očitke pritožnikov zoper državo. Po eni strani lahko Ustavno sodišče izpodbijano odločitev sodišča razveljavi, česar ESČP ni moglo storiti. Po drugi strani pa je Ustavno sodišče vezano na preizkus očitkov, ki jih pritožnika uveljavljata v ustavni pritožbi, ti pa so procesne narave (vsebinskih očitkov pritožnika ne uveljavljata). Temeljni očitek pritožnikov je povezan z uporabo prekluzij glede navajanja dejstev in predlaganja dokazov (286. člen ZPP). Zatrjevano kršitev pravice iz 22. člena Ustave vidita pritožnika v postopanju sodišča, ki ni upoštevalo njunih navedb o neizpolnitvi pojasnilne dolžnosti zdravnice ter dokaznega predloga za postavitve (novega) izvedenca medicinske stroke, ker so bili podani prepozno, tj. po prvem naroku za glavno obravnavo. Po njunem mnenju je treba 286. člen ZPP

² Prim. odločbo Ustavnega sodišča št. Up-39/95 z dne 16. 1. 1997 (OdlUS VI, 71).

³ A. Galič v: L. Ude in A. Galič (ur.), Pravdni postopek, Zakon s komentarjem, 2. knjiga, GV Založba in Uradni list RS, Ljubljana 2006, str. 596.

⁴ Prav tam.

razlagati restriktivno oziroma tako, da sodišče uporabo prekluzije navajanja dejstev in predlaganja dokazov omeji na ustavno še dopustno mero.

12. Pri presoji revizijskega očitka o nedopustnosti uporabe prekluzije v obravnavanem primeru je Vrhovno sodišče izhajalo iz ugotovitve, da sistem prekluzij posega v pravico stranke do izjave, varovano v 22. členu Ustave. Po stališču Vrhovnega sodišča presoja, ali je bila v konkretnem primeru kršena pravica do izjave stranke v postopku, terja iskanje ustreznega ravnovesja med prekluzijo, pojmom krivde po drugem odstavku 286. člena ZPP, pa tudi materialnim procesnim vodstvom (285. člen ZPP), na katerega se sklicujeta pritožnika. Vrhovno sodišče je opozorilo, da kompleksna dejanska podlaga primera, kakršen je obravnavan, zahteva bolj ohlapen pristop k presoji pojma krivde po drugem odstavku 286. člena ZPP, saj stranka lahko šele med postopkom spozna, da je določeno dejstvo odločilno za odločitev v sporu. Ob upoštevanju teh izhodišč ter na podlagi podrobne analize konkretnih okoliščin je Vrhovno sodišče presodilo, da bi lahko pritožnika ob zadostni skrbnosti vse procesno gradivo predložila že na prvem naroku za glavno obravnavo.

13. Ustavno sodišče ni pristojno presojati procesnopravne pravilnosti stališča Vrhovnega sodišča glede uporabe prekluzij po 286. členu ZPP. V skladu s 50. členom ZUstS Ustavno sodišče preizkusi le, ali so bile z izpodbijano sodno odločbo kršene človekove pravice ali temeljne svoboščine. Glede na trditve pritožnikov o nesprejemljivosti razlage sodišča glede uporabe prekluzij v obravnavanem primeru pa je treba presoditi, ali navedeno stališče krši pravico stranke do izjavljanja v postopku, varovano v 22. členu Ustave.

Presoja dopustnosti prekluzij v pravnem postopku

14. Ustavno sodišče je že sprejelo stališče, da zakonska ureditev, ki omejuje pravico stranke, da navaja dejstva in predlaga dokaze v svojo korist, samo na določen čas med postopkom, pomeni poseg v pravico do izjavljanja, ki je varovana v 22. členu Ustave.⁵ V okviru presoje, ali je takšen poseg dopusten, Ustavno sodišče najprej oceni, ali poseg temelji na ustavno dopustnem, tj. stvarno upravičenem cilju (tretji odstavek 15. člena Ustave). Cilj zakonodajalca je v pospešitvi in koncentraciji (pravnega) postopka.⁶ Uvedbo sistema prekluzij torej upravičuje zahteva po zagotavljanju sojenja v razumnem roku, ki je bistveni sestavni del ustavne pravice do učinkovitega sodnega varstva. Po oceni Ustavnega sodišča gre za ustavno dopusten cilj, zaradi katerega je zakonodajalec smel omejiti pravico do izjavljanja v postopku, varovano v 22. členu Ustave.

15. Glede na naravo pravnega postopka je navedeni cilj (tj. pospešitev in koncentracijo postopka) mogoče doseči le ob ustrezni aktivnosti in odgovornosti strank v postopku. Zato je nujno, da zakonska ureditev strankam nalaga obveznost, da s skrbnim in z odgovornim ravnanjem v postopku prispevajo h koncentraciji in pospešitvi postopka.⁷ Pretekle izkušnje so namreč pokazale, da brez ustrezne

⁵ Prim. odločbo št. U-I-219/03 z dne 1. 12. 2005 (Uradni list RS, št. 118/05 in OdlUS XIV, 88). V tej odločbi je Ustavno sodišče presojalo ustavno skladnost ureditve prekluzije po 81. členu Zakona o revidiranju (Uradni list RS, št. 11/01 – ZRev-1).

⁶ Poročevalec DZ, št. 43/95.

⁷ A. Galič, Ob napovedi reforme ZPP: Koncentracija glavne obravnave, Izbrane teme civilnega prava II, Inštitut za primerjalno pravo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, Ljubljana 2007, str. 31.

aktivnosti strank tega cilja ni mogoče doseči. Določena mera aktivnosti sodišča (npr. materialno procesno vodstvo) sicer res pripomore tako k vsebinski kvaliteti sodnega varstva kot tudi k pospešitvi in racionalizaciji postopka, vendar je te pozitivne učinke mogoče doseči le ob hkratni ustrezni aktivnosti strank (s pravočasnim in z določenim navajanjem dejstev in dokazov, t. i. substanciranjem dokaznih predlogov ipd.) ter s skrbno pripravo zadeve.⁸ Spodbuda strankam, naj bodo aktivne, ne more biti postavljena le kot "prošnja", saj bi sicer ostala brez učinka, temveč kot zahteva z jasnimi sankcijami.⁹ Zakonska ureditev mora biti zasnovana tako, da od strank (učinkovito – pod grožnjo sankcij) zahteva, da se same skrbno in v ustreznem času pripravijo na pravdo, kar bistveno pripomore tudi k večji vsebinski kvaliteti sodnega varstva.¹⁰ Za doseg zasledovanega cilja je torej nujno, da ZPP možnost navajanja dejstev in predlaganja dokazov časovno omejuje. Ker se s tem lahko doseže zasledovani cilj, je omejitev pravice iz 22. člena Ustave tudi primerno sredstvo.

16. Glede na to je treba presoditi še, ali je teža posledic posega v pravico do izjavljanja v postopku (22. člen Ustave) sorazmerna vrednosti zasledovanega cilja oziroma koristim, ki nastanejo zaradi posega. Kot izhaja iz predhodne obrazložitve, uvedbo sistema prekluzij upravičuje zahteva po zagotavljanju sodnega varstva brez nepotrebnega odlašanja. Po drugi strani je treba upoštevati, da iz ustavne pravice do učinkovitega sodnega varstva izhaja tudi zahteva, da zakon zagotovi takšno ureditev pravnega postopka, ki v čim večji možni meri omogoča, da bo sodno varstvo zagotovljeno resničnemu nosilcu pravice materialnega prava.¹¹ Težnja po zagotovitvi koncentracije in pospešitve postopka ta cilj lahko ogrozi. Odgovornost zakonodajalca in tudi sodišča v konkretnem primeru je, da najde pravo ravnovesje med zagotovitvijo koncentracije in pospešitve postopka na eni strani ter težnjo po zagotavljanju materialno pravilne sodbe na drugi.¹² S tem namenom je zakonodajalec v četrtem odstavku 286. člena ZPP¹³ dopustil, da stranke lahko tudi na poznejših narokih za glavno obravnavo navajajo nova dejstva in predlagajo nove dokaze, vendar le, če jih brez svoje krivde niso mogle navesti na prvem naroku. S to zakonsko določbo je zakonodajalec sodišče pooblastil, da v vsakem konkretnem primeru tehta, kateremu od načel (načelu koncentracije in pospešitve postopka ali načelu zagotavljanja materialno pravilne sodbe) bo dalo prednost. Pri tehtanju teh načel ne more priti do tega, da bi eno načelo (povsem) izključilo drugo oziroma da bi vedno prevladalo eno načelo. Rezultat tehtanja je vedno odvisen od okoliščin konkretnega primera. Ko sodišče tehta, glede na okoliščine konkretnega primera oceni, kateremu od načel je treba dati prednost. Če sodišče pravilno opravi svojo nalogo, nikoli ne more priti do

⁸ Prav tam.

⁹ Stališče, da je v določeni meri celo dolžnost države, da poskrbi za zagotovitev sankcioniranja neaktivnosti strank v pravnem postopku, izhaja tudi iz sodb ESČP. Pri presoji kršitev sojenja v razumnem roku ESČP pogosto poudarja, da se država ne more rešiti očitka kršitve te pravice z navedbo, da je za zastoje v postopku krivo ravnanje nasprotne stranke. Odgovornost države je, da poskrbi za takšno ureditev pravnega postopka, ki strankam onemogoča zavlačevanje postopka in ki zagotavlja, da neaktivnost ene stranke ne bo prikrajšala nasprotne stranke za učinkovito pravico do sodnega varstva. Prim. odločitve ESČP v zadevah *A in drugi proti Danskí* (sodba z dne 8. 2. 1996), *Pafitis in drugi proti Grčiji* (sodba z dne 26. 2. 1998), *Sürmeli proti Nemčiji* (sodba z dne 8. 6. 2006). V zadevi *Van den Hurk proti Nizozemski* (sodba z dne 19. 4. 1994) je tudi ESČP potrdilo, da sistem prekluzij glede navajanja dejstev in predlaganja dokazov ni nujno v nasprotju s 6. členom EKČP.

¹⁰ A. Galič, Ob napovedi reforme ZPP: Koncentracija glavne obravnave, nav. delo, str. 31.

¹¹ A. Galič v: L. Ude in A. Galič (ur.), nav. delo, str. 598.

¹² Prav tam.

¹³ Pred uveljavitvijo Zakona o spremembah in dopolnitvah ZPP (Uradni list RS, št. 45/08 – ZPP-D) je bil to drugi odstavek 286. člena ZPP.

nesorazmerja.¹⁴ Ob takem tehtanju (v konkretnem primeru ob ustrezni razlagi pojma krivde po četrtem odstavku 286. člena ZPP) lahko sodišče v enem primeru da prednost načelu koncentracije in pospešitve postopka, v drugem pa pretehta v korist zagotovitve materialno pravilne sodbe. Ob upoštevanju teh izhodišč Ustavno sodišče ocenjuje, da časovna omejitev navajanja dejstev in predlaganja dokazov ne pomeni prekomernega posega v pravico do izjavljanja iz 22. člena Ustave.

Uporaba prekluzije glede predlaganega dokaza v obravnavanem primeru

17. Kršitev pravice iz 22. člena Ustave pritožnika utemeljujeta tudi s trditvijo, da dokazni predlog za postavitev izvedenca medicinske stroke ni pomenil novega dokaza v smislu 286. člena ZPP, temveč sta zaradi bistvenih razhajanj v mnenjih dotedanjih izvedencev ter zaradi dvoma v njihovo pravilnost pritožnika predlagala, naj sodišče pridobi mnenje drugega izvedenca medicinske stroke. Glede na take navedbe je Ustavno sodišče presojalo, ali je sodišče s tem, ko zaradi uporabe pravil o prekluziji iz 286. člena ZPP predlaganega dokaza ni upoštevalo, kršilo pravico iz 22. člena Ustave.

18. Pravica stranke do izjave, varovana v 22. členu Ustave, vključuje tudi pravico, da je stranki, ob spoštovanju temeljne zahteve po enakopravnosti in procesnem ravnotežju strank, zagotovljena možnost sodelovanja v dokaznem postopku ter možnost, da se izjavi o rezultatih dokazovanja.¹⁵ Če stranka glede iste dokazne teme predlaga dodatno zaslišanje izvedenca ali novega izvedenca, potem to ni nov dokazni predlog (dokazni predlog identificirata dokazna tema in dokazno sredstvo – če je oboje isto, ne more iti za nov dokazni predlog).¹⁶ Odgovor na vprašanje, ali je predlog za dodatno zaslišanje izvedenca ali celo predlog za postavitev novega izvedenca nov dokazni predlog ali pa le predlog za nadaljnje izvajanje dokaza, ki je bil (delno) že izveden, je zato odvisen predvsem od tega, kaj je tema dokazovanja. Če je ista, praviloma ne gre za nov dokazni predlog in zato ne velja omejitev iz 286. člena ZPP.¹⁷ V tem primeru je sodišče dolžno postopati na podlagi drugega in tretjega odstavka 254. člena ZPP.¹⁸

19. Pritožnika sta za ugotovitev temelja odškodninskega zahtevka (tj. nevestno in nestrokovno zdravljenje druge tožene stranke) predlagala vpogled v kazenski spis, v

¹⁴ Več o tem R. Alexy, *A Theory of Constitutional Rights*, Oxford University Press, Oxford 2002, str. 50 in nasl.

¹⁵ Prim. odločbo št. Up-271/07 z dne 3. 7. 2008 (Uradni list RS, št. 79/08 in OdlUS XVII, 76). Enako tudi J. Zobec v: L. Ude in A. Galič (ur.), nav. delo, str. 497.

¹⁶ J. Zobec v: L. Ude in A. Galič (ur.), nav. delo, str. 502. Prim. tudi sodbo Vrhovnega sodišča št. II Ips 188/2006 z dne 15. 10. 2008.

¹⁷ J. Zobec v: L. Ude in A. Galič (ur.), nav. delo, str. 502.

¹⁸ Če se podatki izvedencev v njihovem izvidu bistveno razlikujejo ali če je izvid enega ali več izvedencev nejasen, nepopoln ali pa sam s seboj ali z raziskanimi okoliščinami v nasprotju, te pomanjkljivosti pa se ne dajo odpraviti z novim zaslišanjem izvedencev, se dokazovanje ponovi z istimi ali z drugimi izvedenci (drugi odstavek 254. člena ZPP). Če so v mnenju enega ali več izvedencev nasprotja ali pomanjkljivosti ali če nastane utemeljen dvom o pravilnosti podanega mnenja, te pomanjkljivosti ali dvom pa se ne dajo odpraviti z novim zaslišanjem, se zahteva mnenje drugih izvedencev (tretji odstavek 254. člena ZPP).

katerem so se nahajala izvedenska mnenja treh različnih izvedencev.¹⁹ Kasneje sta zaradi bistvenih razhajanj v mnenjih dotedanjih izvedencev ter zaradi dvoma v njihovo pravilnost predlagala, naj sodišče pridobi mnenje drugega izvedenca medicinske stroke. Ob upoštevanju izhodišč, navedenih v prejšnji točki obrazložitve, Ustavno sodišče ocenjuje, da predlog za postavitev drugega izvedenca v obravnavani zadevi ni pomenil novega dokaza, saj je dokazna tema ves čas ostala nespremenjena, šlo je le za nadaljnje izvajanje dokaza, ki je bil v pretežnem delu že izveden. Po presoji Ustavnega sodišča je sodišče s tem, ko je glede predlaganega dokaza upoštevalo omejitev iz 286. člena ZPP, pritožnika prikrajšalo za sodelovanje v dokaznem postopku. S tem je kršilo njuno pravico iz 22. člena Ustave.

20. Glede na ugotovljeno kršitev pravice iz 22. člena Ustave je Ustavno sodišče izpodbijane sodbe razveljavilo in zadevo vrnilo Okrožnemu sodišču v novo odločanje. V ponovljenem postopku se bo moralo sodišče opredeliti do utemeljenosti predloga za pridobitev mnenja drugega izvedenca medicinske stroke. Ker je Ustavno sodišče ustavni pritožbi ugodilo že iz navedenih razlogov, se ni spuščalo v presojo drugih zatrjevanih kršitev.

21. Po prvem odstavku 34. člena ZUstS nosi v postopku pred Ustavnim sodiščem vsak udeleženec svoje stroške, če Ustavno sodišče ne odloči drugače. Navedena določba se po prvem odstavku 49. členu ZUstS uporablja tudi v postopku z ustavno pritožbo. Ker v obravnavani zadevi ni bilo razloga za drugačno odločitev, je Ustavno sodišče o predlogu nasprotne udeleženke za povrnitev stroškov odločilo, kot izhaja iz 2. točke izreka te odločbe.

C.

22. Ustavno sodišče je sprejelo to odločbo na podlagi prvega odstavka 59. člena in prvega odstavka 34. člena v zvezi s prvim odstavkom 49. člena ZUstS ter tretje alineje tretjega odstavka 46. člena Poslovnika Ustavnega sodišča (Uradni list RS, št. 86/07) v sestavi: predsednik Jože Tratnik ter sodnice in sodniki dr. Mitja Deisinger, mag. Marta Klampfer, mag. Marija Krisper Kramberger, mag. Miroslav Mozetič, dr. Ernest Petrič, Jasna Pogačar, dr. Ciril Ribičič in Jan Zobec. Odločbo je sprejelo soglasno.

Jože Tratnik
Predsednik

---

¹⁹ V zvezi s predlogom, naj sodišče kot dokaz uporabi izvedensko mnenje izvedenca, ki sta ga pritožnika priskrbeli sama, je sodišče prve stopnje pojasnilo, da ga ni mogoče uporabiti, saj tožena stranka v to ni privolila.

